

KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

Het Trippenhuis, Postbus 19121, 1000 GC Amsterdam.

COPYRIGHT

© 1994 Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Levensberichten

Levensberichten en herdenkingen 1993 / [H.W. Pleket ... et al].

Amsterdam: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. - III.

ISBN 90-6984-098-7

Trefw.: wetenschappen; levensbeschrijvingen.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Levensberichten en herdenkingen 1993

Amsterdam, maart 1994

Studentenhuisvesting (waar hij zeer veel jaren – ook na zijn emeritaat – zijn beste krachten aan gaf) de Leidse Instrumentmakerschool (voor zijn uitzonderlijke en lange verdiensten kreeg hij in 1986 de Musschenbroek medaille) en de technische MTS Mathesis Scientarium Genitrix.

Hij was lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en werd in 1975 benoemd tot Ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

Levensbericht door C.A. Zaalberg

Theodoor Weevers

Amersfoort, 3 juni 1904 – Bristol, 11 januari 1992

Theodoors vader, een plantensocioloog die belangrijke functies heeft bekleed op het terrein van de natuurbescherming, was hoogleraar in de plantenfysiologie aan de Universiteit van Amsterdam. De zoon is levenslang een hartstochtelijk wandelaar geweest die genoot van natuur en landschap, maar mede op raad van zijn vader koos hij niet de studie der biologie maar die der letteren. Hij heeft van 1923 tot 1927 in Groningen gestudeerd, waar hij in 1926 het kandidaatsexamen Nederlands aflegde. In 1928 deed hij aan de Universiteit van Amsterdam kandidaats Engels, maar toen was hij al twee jaar ingeschreven als student aan de Leidse universiteit, begerende zijn studie voort te zetten als leerling van Albert Verwey. In 1931 werd hij benoemd tot hoofd van de afdeling Nederlandse taal- en letterkunde aan de universiteit te Londen en deed in Leiden, enigszins in haast maar wel cum laude, doctoraalexamen Nederlands.

In Londen wachtte hem een breed onderwijsprogramma, maar geen horde leerlingen: hoofdvakstudenten gemiddeld een per jaar. Door zijn 'aan de perfectie grenzende' uitspraak van het Engels en de 'charmante ouderwetsheid' van zijn omgangsvormen was hij aan het Bedford College for Women zeer op zijn plaats. Het verkeer met collega's schuwde hij niet. Hij was van jongs af een studieuze violist; op een muziekavond leerde hij een wiskunde-collega kennen, de begaafde pianiste Sybil Jervis, leerlinge van Kathleen Long. In 1933 zijn ze getrouwd.

Tijdens de oorlog mocht Weevers niet in Londen blijven wonen, aangezien hij nog niet genaturaliseerd was. Het gezin verhuisde naar het kleine Harpenden nabij St. Alban's en is daar blijven wonen, ook nadat de beide zoons, een meteoroloog en een bioloog, het ouderlijk huis hadden verlaten. In de oorlogsjaren werkte Weevers mede aan de voor Nederland bestemde uitzendingen van de BBC. Zijn vrouw bleef aan de universiteit werkzaam tot 1946.

Begonnen als 'lecturer', werd Weevers in 1937 'reader' en in 1945 volgde het professoraat. Mannelijke studenten waren in Bedford College 'visitors' geweest; daar kwam in 1965 verandering in: toen moesten de zestiger, altijd een voorbeeld van zorgvuldige hoffelijkheid, en de ietwat vrijgevochten generatie van nu ook mannelijke studenten aan elkaar wennen. Belangrijker was dat de toevloed van leerlingen Weevers de kans gaf om zijn staf uit te breiden. Toen hij, na veertig jaar trouwe en veelzijdige dienst en verbeten strijd om de positie van het Nederlands te versterken, afscheid nam, telde de afdeling vijf docenten en tientallen studenten. Hij genoot achting en vriendschap van collega's, in het bijzonder de germanisten, zijn proximi, en leerlingen. 'Onvergetelijk' noemen die de avonden in Harpenden, waarop Theo en Sybil voor hun gasten musiceerden. Een promovendus noemt hem 'een enorme mentor'.

Zo iemand had hij ook zelf als promotor gehad! Na zijn eerste Londense jaar zocht Weevers zijn leermeester in Noordwijk op en werd men het eens over het onderwerp van zijn proefschrift: *Coornhert's Dolvinghe van Ulysse, de eerste Nederlandse Odysee*. Het kon nauwelijks harmonischer. Albert Verwey koesterde eerbied en sympathie voor Dierick Volckertszoon Coornhert en het

voornaamste gedeelte van het onderzoek zou het unieke versritme betreffen, juist in de tijd waarin hij, na *Vondels vers, Ritme en metrum* publiceerde. Een halfjaar na het gesprek meldde de promotor dat hij het eerste hoofdstuk 'met instemming' gelezen had, in het volgende halfjaar kwamen er nog drie. Hij zal zichzelf herkend hebben in een uitspraak als: 'wij moeten de moed hebben, ons oor meer te vertrouwen dan onze historische kennis'. Dienende leidsman die hij was, stuurde hij uit eigen bezit een onvindbare oude druk naar Londen en kreeg hij gedaan dat de promotie, om dringende redenen, op een ongebruikelijke tijd plaats kon hebben. Op 16 november 1934 is het zover, anderhalf jaar na het eerste gesprek over het dissertatie-onderwerp. In 1939 kon de tekstuitgave verschijnen als een van de eerste delen in de reeks *Bibliotheek der Nederlandse Letteren*.

Weevers' eerste, meest Engelse, tijdschriftpublicaties illustreerden vooral de betekenis die Hollandse renaissancedichters hebben gehad als voorbeelden voor hun Duitse tijdgenoten. Enkele opstellen en lezingen vormden het begin van de jarenlange activiteit die hij zou voeren om begrip te kweken voor de poëzie van zijn in 1937 overleden leermeester. Verwey had op het eind van zijn leven op het hoogtepunt van zijn roem en gezag gestaan, als dichter en als moreel leidsman. Maar hij was een dichter voor een beperkt publiek. Daarom hebben M. Uyldeert, P.N. van Eyck, J.J. Gielen en vele anderen zich gedrongen gevoeld hem verstaanbaar te maken. Ook Weevers zag dat als taak. Het is al te bespeuren in een statig boekwerk van 1960 dat kennelijk verband houdt met zijn onderwijs: *Poetry of the Netherlands in its European Context 1170 - 1930*. Het concentreert zich op werken en auteurs die uitsteken boven of althans door iets eigens afsteken tegen vergelijkbare geschriften respectievelijk schrijvers die het beeld van andere literaturen bepalen, en Verwey neemt daartussen een relatief ruime plaats in.

Weevers zag in dat de literatuur van een klein taalgebied om zich daarbuiten te laten gelden vertalingen nodig heeft. Daarom voegde hij die toe. Na de historische hoofdstukken volgt een bloemlezing van een vijftigtal Nederlandse gedichten en fragmenten, elk geflankeerd door een vormgelijke weergave in het Engels. Hier blijkt zijn bijzondere 'dichterlijke' gave. Engelse collega's werden verrast door de poëtische kracht van sonnetten van Hooft, van een gedicht als 'Zangstem' van Verwey, in deze metrische en rijmende vertalingen.

In 1965 verscheen *Mythe en vorm in de gedichten van Albert Verwey. Een inleiding tot zijn poëzie*. Volgens eigen getuigenis zijn de gedichtenreeksen door Verwey opgeschreven zoals en in de volgorde waarin ze hem ingegeven werden. Door reflectie kon hij achteraf een verband vermoeden; daarop baseerde hij dan de titel van een groep of bundel. Weevers heeft zulk een eenheid in een werk van Verwey wel ervaren. Hij gaat de lezer voor in het aandachtig lezen: het luisteren naar de klanken en het zien van de beelden, en bestudeert dan de bouw van de bundel *De Maker* van 1924.

Meer omvat *Droom en beeld. De poëzie van Albert Verwey* (1978), onder meer: bewerkingen van tijdschriftartikelen over *Het blank heelal* (1908), *Het*

lachende raadsel (1935) en de cyclus *De legenden van de ene weg* (1920). Van groot belang is het Taalgidsartikel waarin twee schrifturen uit Verwey's nalatenschap zijn opgenomen die aan de dichter Wordsworth gewijd zijn. In de opvatting van de Engelse romantici over de dichtsterlijke verbeelding moest Verwey veel van de zijne herkennen. Na een korte beschouwing over Verwey en Goethe en een uitvoerige over Verwey en Stefan George volgt een slothoofdstuk 'Droom en beeld', dat recht doet aan enkele kernwoorden en -beelden in Verwey's poëzie.

Hierna kwam het plan op, een Engels boek te schrijven waarin de dichter Albert Verwey zou worden gepresenteerd aan de internationale letterkundige wereld. Weevers had er alles al voor in huis! Een korte biografie, een karakteristiek van het dichterschap van Verwey en een mededeling over het interne verband tussen bijeenhorende gedichten, hij had het materiaal paraat liggen evenals de relatie met Wordsworth en die met Stefan George (een gemeenplaats in Duitse literatuurgeschiedenissen). Maar vooral: hij had het vermogen – en de behoefte – om gedichten die hem boeiden getrouw in het Engels over te brengen. Met een aantal had hij dat al gedaan, ook na de verschijning van het boek van 1960. Hij vulde ze nu aan tot een negentigtal, waarin de fasen van de dichtstijl vertegenwoordigd waren.

Het boek, *Vision and Form. The Poetry of Albert Verwey*, verscheen in 1986. Een mooie, welverzorgde uitgave, met de bloemlezing op de linkerpagina's en de nadichtingen rechts. De uitgever kreeg zijn kosten vergoed uit particuliere fondsen in Nederland.

Sybil, die haar man bij het vertalen gesteund had, heeft de verschijning niet mogen beleven. Theo onderging verscheidene oogoperaties, waardoor hij kon blijven genieten van het lezen en vertalen van de poëzie van Emily Dickinson, Robert Graves en vooral Annie Salomons. In *De Gids* van maart 1989 zijn enkele kleine gedichten van hem verschenen. Zeer verzwakt, vond hij gelukkig toegewijde verzorging.

Op 87-jarige leeftijd is hij overleden. Tijdens de uitvaartdienst werden gedichten voorgedragen die hij had gekozen, waaronder drie van Verwey.

Dr. Theodoor Weevers is in 1956 benoemd tot correspondent van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. In 1969 werd hij buitenlands erelid van de Koninklijke Akademie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde te Gent. Hij was officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij zijn afscheid als hoogleraar is hem door collega's, leerlingen en andere vrienden een feestbundel aangeboden, getiteld *European Context*.

Zijn letterkundige nalatenschap berust bij dr. William Woods, 22 Beaconsfield Road, NORWICH Norfolk NR3 4PW, Engeland.